

Ja, ty, my, wy – jak to powiedzieć po łacinie?

- [Ja, ty, my, wy – jak to powiedzieć po łacinie?](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Epigramy: wybór*, [w:] *Marcialis*, Warszawa 1998. tł. i wstęp: Stanisław Kołodziejczyk.

Ważne daty

312 r. p.n.e. – rozpoczęcie budowy [Via Appia](#) przez Appiusza Klaudiusza Cekusa

225 r. p.n.e. – ukończenie – w [Brundizjum](#) – ostatniego odcinka Via Appia

27 p.n.e.-68 n.e. – okres panowania dynastii julijsko-klaudyjskiej

40-104 n.e. – lata życia [Marcjalisa](#)

69 r. n.e. – *rok czterech cesarzy*

69-96 n.e. – okres panowania dynastii flawijskiej

1784-85 – Jacques-Louis David maluje *Przysięgę Horacjuszy*

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

1. zna i rozpoznaje następujące formy morfologiczne z zakresu gramatyki języka łacińskiego:
d) formy fleksyjne i zasady użycia zaimków: is, quis, qui, hic, ille oraz zaimków osobowych i dzierżawczych.

Nauczysz się

rozpoznawać formy zaimków osobowych;

tworzyć formy zaimków osobowych i tłumaczyć je;

interpretować kilka popularnych sentencji łacińskich.

Pronomina personalia

Krajobraz Rzymu extra muros – poza murami w okolicy Via Appia, online-skills, CC BY 3.0

Odmiana zaimków osobowych		
przypadek	1 os.	2 os.
Singularis		
nominativus	ego	tu
genetivus	mei	tui
dativus	mihi	tibi
ablativus	me	te
ablativus	mecum	tecum

Odmiana zaimków osobowych

Pluralis

nominativus	nos	vos
genetivus	nostri	vestri
genetivus	nostrum	vestrum
dativus	nobis	vobis
accusativus	nos	vos
ablativus	nobis	vobis
ablativus	nobiscum	vobiscum

Ćwiczenie 1

Uzupełnij zdanie odpowiednią formą czasownika videre.

1. Marce, quid tu in tabulā ?

2. Ego in tabulā Italiam antiquam .

videmus

vides

video

videtis

Cwiczenie 2

Uzupełnij zdanie odpowiednią formą czasownika videre.

1. Amici, quid vos in tabulā .

2. Nos in tabulā Siciliam et Sardiniam .

Ćwiczenie 3

Zastąp zaznaczone słowa odpowiednią formą rzeczownika, który stoi w nawiasie.

1. Inter (Patres) multi sunt viri, qui in acie apud Zamam pugnauerunt.

2. (Hostes) procul ab Italia movimus et vicimus.

3. Pecunia (hostibus) non iam est.

Vos

mihi

nos

Via Appia

to najstarsza z [rzymskich dróg](#). Z pozostałości dawnych grobowców możemy w trakcie spaceru zwiedzić Grobowiec Scypionów lub [Mauzoleum Cecylii Metelli](#).

Polecenie 1

Dokonaj przekładu tekstu łacińskiego na język polski.

Caius puer Cnaeo, amico suo, s(alutem) d(icit)

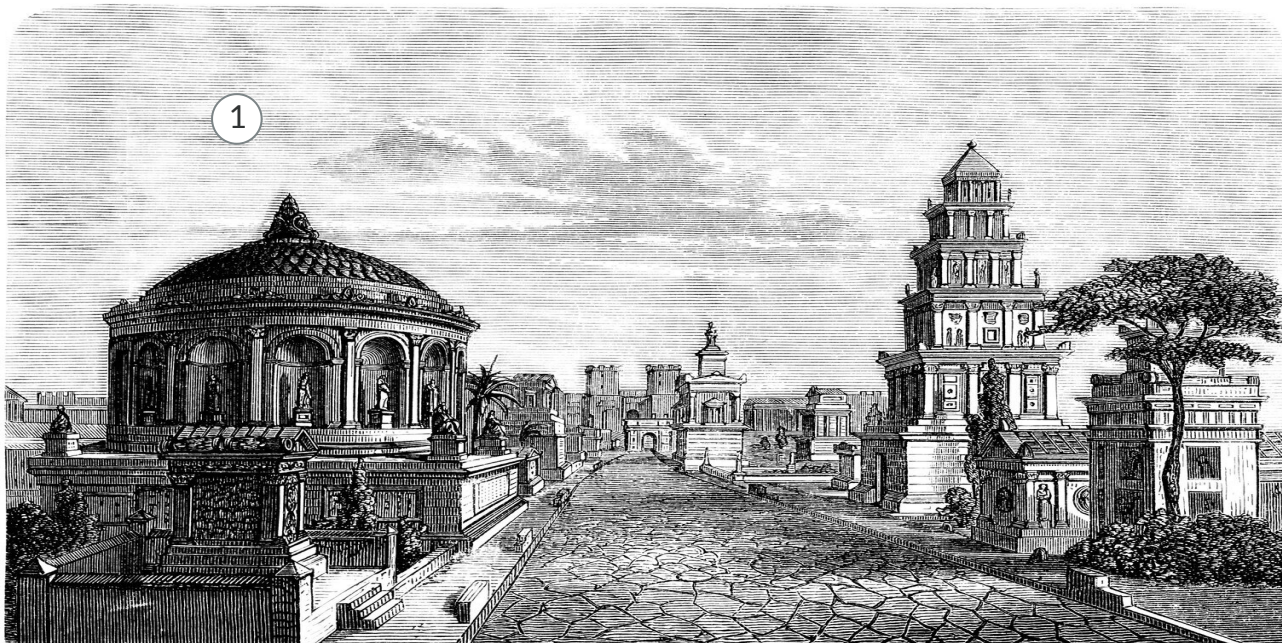
Si tu et tui valetis, bene est; ego et mei valemus. Quamquam iam domi sumus, saepe tamen mare Tyrrhenum, [Antium](#) eiusque oram maritimam, ubi quattuor feriarum menses egimus, in memoriam nostram redigimus. Grati vobis pro vestra nostri cura sumus semperque erimus. In urbem Romam non mari et flumine, sed [via Appia](#) venimus. Inter viam multas et varias carae nobis terrae nostrae regiones vidimus. Appia nostra pulchris monumentis ornata est! In monumentis multos titulos, qui virorum virtute clarorum nomina memoriae tradunt, legimus. Civitati nostrae multae et latae, pulchrae viae sunt, sed certe APPIA REGINA VIARUM est. Te tuosque exspectamus. Vale!

[Źródło tekstu]

Przekład

Uwaga!

Obejrzyj dzieła sztuki inspirowane topografią i dziejami Drogi Appijskiej.

1

Budowę Via Appia rozpoczął w 312 r. p.n.e. Appiusz Klaudiusz Cekus.

Rekonstrukcja Via Appia, online-skills, CC BY 3.0

1

Via Appia łączyła Rzym oraz Kapuę, a w dalszej kolejności – Rzym i Brundizjum.

John Linton Chapman, „Via Appia”, 1867, online-skills, CC BY 3.0

1

Wędrując wzdłuż Via Appia na południe od Rzymu, już za Murami Aureliańskimi mijamy rekonstrukcję rzymskiego milliarium (słup milowy).

Giovanni Battista Piranesi, „Le antichità Romane”, 1756, wikimedia.com, domena publiczna

1

Historia braci Horacjuszy splata się z historią Drogi Appijskiej. Po zakończeniu pojedynku z Kurjacuszami, który rozstrzygnął na korzyść Rzymu wojnę z miastem Alba Longa, obok drogi usypano kopce – jeden nad nad ciałami trzech Kurjacjuszy, drugi nad ciałami dwóch Horacjuszy.

1

Dłuższy spacer Via Appia pozwoli dotrzeć tam, gdzie stał 5. słup milowy – wznoszą się tam grobowce Horacjuszy i Kuriacjuszy, których historię popularyzował w XIX w. francuski malarz Jacques Louis David.

Via Appia w pobliżu Rzymu, wikimedia.org, CC BY-SA 3.0

Prezentacja kolumny cesarza Trajana

Źródło: online skills.

Zadania

Ćwiczenie 4

Wyszukaj tekście „Gajusz śle pozdrowienia swemu przyjacielowi Gneuszowi” formy zaimków osobowych i przenieś je w odpowiednie miejsce w tabeli.

nominativus	
genetivus	
dativus	
accusativus	
ablativus	

nobis, vobis

te

ego, tu

Ćwiczenie 5

Połącz łacińskie powiedzenie z jego polskim odpowiednikiem.

Ego sum via et veritas, et vita.

Co mnie żywi, zabija mnie.

Scio me nihil scire.

Wiem, że nic nie wiem.

Quod me nutrit, me destruit.

*Bądź pozdrowiony, Cezarze, oddają ci
cześć idący na śmierć.*

Ave, Caesar, morituri te salutant.

Jestem drogą, prawdą i życiem.

Ćwiczenie 6

Uzupełnij sentencje właściwym wyrazem.

Quidquid , tibi .

Polecenie 2

Dokonaj przekładu dwóch **epigramów** poety **Marcjalisa** – *Do Sabidiusza* i *Do Pontiliana*. Zwróć uwagę na użycie w tekście zaimków osobowych.

“ Epigramy: wybór

Marcjalis I.32

Non amo te, Sabidi, nec possum dicere quare:
Hoc tantum possum dicere, non amo te.

Źródło: *Epigramy: wybór*, [w:] *Marcjalis*, Warszawa 1998. tł. i wstęp: Stanisław Kołodziejczyk.

“ Epigramy: wybór

Marcjalis 7.3

Cur non mitto meos tibi, Pontiliane, libellos?
Ne mihi tu mittas, Pontiliane, tuos.

Źródło: *Epigramy: wybór*, [w:] *Marcjalis*, Warszawa 1998. tł. i wstęp: Stanisław Kołodziejczyk.

Przekład

Ćwiczenie 7

Wpisz odpowiednią nazwę przypadku obok zaimka, który znajduje się w nawiasie.

Non amo te (), Sabidi, nec possum dicere quare:

Hoc tantum possum dicere, non amo te ().

Cur non mitto meos tibi (), Pontiliane, libellos?

Ne mihi () tu () mittas, Pontiliane, tuos.

Słowniki

Słownik pojęć

Antium

Ancjum, miasto i port w Lacjum nad M. Tyrreńskim. Ancjum to miejsce narodzin cesarzy Kaliguli i Nerona. Odnaleziono tu kopię Apollina Belwederskiego.

Bilbilis

miasto w Hiszpanii, ojczyzna Marcjalisa.

Brundisium

miasto i port na wschodnim wybrzeżu Italii, skąd podróżowano na Wschód – do Grecji, Azji i Egiptu.

Epigram

krótki utwór poetycki, przeważnie dwuwiersz, pisany dystychem elegijnym. Początkowo to rodzaj napisu informacyjnego, potem powstaje epigram nagrobkowy, w końcu okolicznościowy. W Rzymie epigramy pisał także [Katullus](#).

Katullus

Caius Valerius Catullus z Sirmiony na północy Italii (ur. ok. 87–82, zmarł ok. 54–32 r. p.n.e.), rzymski poeta, autor ponad 100 utworów, z których wiele opiewa miłość poety do pięknej Klodii, którą poeta nazywa Lesbią

Klienci

wolni, ubodzy obywatele Rzymu, zależni od swoich patronów. W okresie republiki każda arystokratyczna rodzina posiadała swoich klientów, których kolejne pokolenia były z nią związane zobowiązaniem posłuszeństwa i wierności. Klient był niemal członkiem rodziny. Poza tym był on zawsze do dyspozycji patrona, codziennie go odwiedzał, głosował na niego itd. Patron opiekował się klientem, np. w sądzie. W okresie cesarstwa status klienta obniżył się.

Kuriacjusz

albański ród patrycjuszowski rzekomo przyjęty do senatu rzymskiego za panowania Tullusa Hostiliusza. Trójka rodzeństwa z tego rodu stoczyło podobno walkę z Horacjuszami i wszyscy w niej zginęli.

Marcjalis

Marcus Valerius Martialis z [Bilbilis](#) w Hiszpanii (ok. 40–104). Od 64 r. mieszkał w Rzymie, przyjaźnił się z czołowymi przedstawicielami świata literatury i kultury (np. Kwintylianiem, Pliniuszem Młodszym, Juwenalisem), a po latach zamieszkał ponownie w Hiszpanii. Do szczytu rozwoju doprowadził gatunek, który uprawiał: epigramat. Zachowało się 15 ksiąg epigramów Marcjalisa, które składają się na ciekawy i barwny obraz epoki, dworu cesarskiego, obyczajów, stosunków społecznych, życia różnych warstw społecznych. Poeta obdarzony był zmysłem obserwacji i dowcipem.

Via Appia

najstarsza z rzymskich dróg. Zbudował ją w 312 r. p.n.e. Appiusz Klaudiusz Cekus. Łączyła Rzym oraz Kapuę, a w dalszej kolejności – Rzym i Brundizjum.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills.

Galeria dzieł sztuki

John Linton Chapman, „Via Appia”, 1867, online-skills, CC BY 3.0

Giovanni Battista Piranesi, „Le antichità Romane”, 1756, wikimedia.com, domena publiczna

Jacques-Louis David, „Przysięga Horacjuszy”, 1784, wikimedia.com, domena publiczna

Bibliografia

Gabriela Fesnak, *Via Appia – najstarsza z rzymskich dróg*, *Mówią Wieki*, 2016/5

Marcjalis, *Epigramy: wybór, tł. i wstęp*: Stanisław Kołodziejczyk, Warszawa 1998

Słownik pisarzy antycznych, red. Anna Świderkówna, Warszawa 1982

Stanisław Stabryła, *Zarys kultury starożytnych Grecji i Rzymu*, Warszawa 2016

Władysław Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1978